

Doğrulmayı Hatırlamak ve Necip Fazıl

Dünya tarihi hakkın batıla karşı güçten düşmeye başladığında, ilahi inayetle yeniden güçlendiğine defalarca şahit olmuştur. Peygamberler tarihi tüm mücadelelerin özündeki bu çatışmanın en bariz tezahür sahasıdır. İnsan ne zaman nefsine kapılarak sapkınlığa düşse ve ne zaman batıl hakkı sindirecek olsa, kullarının yegâne gözeticisi olan Allah bir elçi göndermiş ve insanoğlunun topyekûn helâka sürüklenmesini engellemiştir. Şeytanın Hz. Adem'e doğru secde etmeyi reddettiği an başlayan bu mücadele, insan varlığının en temel meselesi olarak, tüm diğer çatışmaların çekirdeğindeki varlığını kıyamete kadar koruyacaktır. Nihai zafer ise hem dünyada, hem de ahirette Allah'ın iradesiyle daima hakkın nasibidir. Çünkü O, dünya hayatını bir imtihan haline getiren bu mücadelede insanoğluna en sevgili kullarıyla yardım ederek hak safındakilere Cennetini sunmaktadır.

İnsanlık tarihi boyunca Hakkı temsil eden İslam, 14 yüzyıl önce dünyayı tekrar aydınlatmaya başladı ve batıl karşısında hakka yeniden ayakta durma kudreti kazandırdı. Allah bu kez hakka en büyük yardımı yapmış ve bizzat kendi sevgilisini rehber kılarak yeryüzünü bereketlendirmişti. İki Cihan Güneşi yalnızca batıla mağlup olurken imdadına koştuğu Arap Yarımadası'nı aydınlatmayacak, nurunu dünyanın her yerine kıyamet kopuncaya dek yaymaya devam edecekti. Onun gelişiyle ilahi nur en sistemli şekilde tecelli ediyor, zamanın keyfiyetteki en üstün noktasına ulaşıyor ve dünya, ruhî açıdan altın çağını yaşıyordu. İdeal insanın inşa edildiği bu mukaddes çağda ideal cemiyet de hayat buluyordu. Allah yolunda mücadele ve inşa zevki insanları tüm eski bağlardan kurtarıyor, insanlar hak safında yer almak için cemiyet ve ailelerini dahi tereddütsüz terk ediyordu. Hiçbir zaman, hiçbir iştiyak bu kutsal kümelenmedeki kadar büyük olmamıştı.

Ferde ve cemiyete ruhunu veren bu altın çağ zamanın çizgisel akışında geride kalmaya başladığında, zirveden de geri dönüş başladı. Nefsler ideal insanı bozarken, bu bozulma cemiyette de çeşitli çatlaklara sebep oluyordu. İmtihan o kadar büyüktü ki, henüz zamanın zirvesinden birkaç yıl uzaklaşmışken Müseyleme'ler bazı sahabileri aldatabilecek ölçüde güçleniyor, hak etrafındaki vahid kollara ayrılıyor ve hatta bu kollar arasında batıl da kendine hareket sahası buluyordu. Bu kıyamete kadar yaşayacak olan hak yolcuları için büyük bir ihtardı. Cemiyetteki hassasiyetin yumuşamaya başladığı ilk anda batıl sıçırıyordu. Nefslerin hakimiyeti ele almaması için, daima şevk halinde ve diri kalmanın gerekliliği açık bir şekilde belirmişti.

Allah'ın, sevgilisinin ümmetine bahsettiği nimetlerden birisi de doğrulabilme istidadıdır. Zira hiçbir ümmet, Hz. Muaviye sonrasında meydana gelen menfi kırılmaya rağmen ayakta kalabilecek yetenekte olmamıştır. Allah'ın sevgilisine ümmet olmakla şereflenen cemiyet ise, 2 yıllık iktidarını zamanın keyfiyet zirvesine yaklaştıran bir halife gördü. Kendisinden 25 yıl sonra dahi zekat vermek üzere fakir bulunamadığı rivayet edilen Ömer bin Abdülaziz'in yansıttığı anlam kendi şahsından ötedeydi. Çürümeye yüz tutan nizamı doğrultma şansı bu ümmetin daima elinde olacaktı. Dininin kıyamete kadar hamisi olacağını alemlerin rabbi de söylüyordu. İslam tarihi hep bu daire etrafında sürüp gitti. Baybars, Selahaddin, Hüdavendigâr, Fatih gibi önder şahsiyetler, İmam-ı Gazali, Muhyiddin-i Arabi, İmam-ı Rabbani gibi tefekkür ve tasavvuf insanları ile pek çok veli ve isimsiz kahraman, hak temsilini hep diri tuttu. Allah'ın sevgilisi, öyle bir çığır açmıştı ki bir daha Peygamber gönderilmeyecek olsa da, İslam fert ve cemiyet sahasında hiçbir zaman teslim olmayacaktı.

İçteki ve dıştaki negatif etkenlere karşı hakkı koruyarak yücelten devletler de bu ümmete destek oldu. Allah'ın dinini aziz etme vaadini eliyle gerçekleştirdiği bu devletler arasında Osmanlı belki de en mühim yere sahipti. Osmanlı ve onu doğuran Selçuklu, hakkı Hristiyanlığın kalbini de içeren bakir alanlara taşıdı. Yüzyıllar boyu İslam'ı koruma ve yayma vazifesini yerine getiren Osmanlı, özellikle yükseliş

çığırında devrinin en büyük askerî ve siyasî gücü haline gelerek İslam'ı zirvede temsil etti. Temsil fert ve cemiyet hayatında da mükemmel bir gerçeklik kazanmıştı. Devletin en üstündeki kişiler olan Padişahların hayatına bakarak cemiyete yayılan aşk ve ahlak hakkında fikir sahibi olmak mümkündür. İkinci tekbirde Kâbe'yi görebilmesinden şikayet eden, kolunun kesilmesine hükmeden kadıyı saygıyla karşılayan, ölüm döşeğindeyken "Allah'la olmak vaktidir" diyen yaverine "Ya sen ne sanırdın?" cevabını veren insanların başta olduğu bir devlette, sadaka taşları ve benzersiz evkaf kültürü de tabii olarak gelişecekti. İçteki huzur da, dıştaki heybet, caydırıcılık ve kaynayan coşkunluk da hep hak bağlılığındaki dinamizmden ileriye geliyordu. İla-yı Kelimetullah davasını cihana yaymak gayesi etrafında halkalanan bu yumak, hem başarıya ruhuna, hem de bu ruh sayesinde en iyi maddi araçlara sahip olmuştu. Osmanlı devleti İslam gayesi etrafında vecdle birleşiyor, İslam Osmanlı'nın ellerinde çağdan çağa taşınıyordu.

Fakat bu durum zamanla değişme yoluna girdi. Nefs vecdi yeniden bastırdı. Gayretin yerini rehavete bırakmasıyla devletin ruhu zirvedeyken çürümeye başladı. İç ve dış gelişmeler görülemiyor, fırsatlar kaçıyor ve kendini güncelleme yeteneği kayboluyordu. Dışarıdaki müstahkem görüntü içerideki ruhsuzlaşmayı gizleyen bir perde oldu. Gerek mevki sahipleri, gerekse de cemiyet içine düşülen çürümeyi zamanında fark edemedi. Devlet-i Aliye hiçbir sebeple değil, ruhunun kaldırdığı bu teslimiyet bayrağıyla çöküyordu.

Osmanlı'nın çöküşünü engellemek için yöneticilerin çözümü dışarıda aramaya başlaması, devleti yükselten ruhtan kopmayı iyice hızlandırdı. Hakkı ihya gayesindeki rehabet fark edilemedi, tazelenme heyecanının yerine güçlüye özenme hissi hakim oldu. Aradaki bünye farkına rağmen taklitçilik çığırını açıldı. Bu çığır 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren iyice belirgenleşti. Zamanla da devleti yükselten şevkin kaynağı İslam, elit kadronun gözünde suçlu konumuna düştü. Öte yandan cahilleşen halk idealini kaybedince hem kıymet üretmez hale geldi, hem de tüm İslamî vakarını yitirdi. Dünyayı titreten milletin azmini azgın bir nefsaniyet oyarken, Anadolu insanını yoğurup yücelten İslam, kendini suçlu ilan eden üst kademe ile ham yobazın aşksızlığı arasında git gide garipleşiyordu.

Bu durum cumhuriyetin ilk yıllarını da kapsayacak şekilde daima kötüleşen bir hastalık halinde sürdü. İslam'ın bayraktarı olan Osmanlı ve mirasçıları dünyadaki itibarını kaybederken, kendi bünyesindeki tahriş de git gide derinleşmekteydi. İslam'ın da, Osmanlı'ya paralel olarak dünya üzerindeki tesiri azalıyor.

İdealsizlikten kurtulup iki cihan saadetini yakalamak için, üst kadro tarafından tasfiyesine çalışılan hak heyecanını yeniden şevke kavuşturmak gerekiyordu. İşte böyle bir ortamda, ihtiyaç duyulan vecd Abdülhakim Arvasi Hazretleri vasıtasıyla bir deha üzerinde tecelli etti. Hakka hizmet aşkını diriltecek ve geri kalmışlığı, rehaveti, bezginliği temizleyecek bir ideal kahramanı hayat buldu. Böylece yüzyıllardan beridir devam eden, tüm sıkıntıların lokomotif halindeki manevi gerileyişin önüne büyük bir set çekilmiş oldu. Aksiyon ruhunu bu halka yeniden kazandırarak kötü gidişatı durduracak bir kırılma noktası oluşturmak, Necip Fazıl'ın dünya tarihine yapmış olduğu çok önemli bir katkıdır. Necip Fazıl tarihteki kırılma noktalarındandır.

Onun başarısını yakından görmek için hayatına kısaca bakmak önemli bir tetkik avantajı sağlayacaktır. Kendisi, Abdülhakim Arvasi Hazretleri ile tanışmadığı dönemde, ileride gireceği mücadelede başarılı olma ihtimalini arttıran coşkun bir mizaca sahipti. Bir yandan el attığı tüm işlerde çevresini kendisine hayran bırakıyor, diğer yandan da beynini patlatırcasına düşünüyor ve karar kılacağı İslam'ı sindirecek idrak çapına ulaşıyordu. Bu dönemde kökünden kopan elit tabaka tarafından, hâşâ, peygambere benzetilen, Tanrı Şair lakabı takılan, milli marş yazmaya layık yegane kimse kabul edilen ve hakkında bir mısraının bir millete şeref vermeye yeteceği söylenen bir kişi haline gelmişti. Öte yandan, asırlık tefekkür rehavetine kapılmamış bir zihne sahipti ve uykudaki insanları harekete geçirebilecek donanımı biriktiriyordu. Necip Fazıl,

hayatının sonuna kadar tutacağı yola girmeden önce, çağlar süren gidişi durduracak gücü kendi üzerinde olgunlaştırmıştı.

Necip Fazıl kendini İslam davasına adadığında, çürümekte olan toplumda yepyeni bir alt kültür oluşturacak kadar kuvvetli olan vecdiyle mücadeleye atıldı. Hayatının ilk döneminden gelen birikimin de tesiriyle batılla her alanda savaştı. Amacı yalnızca batılla uğraşmak değildi. Önce rehavete kapılan, sonra inançlarından kopmaya ve teslim olmaya başlayan, en nihayetinde de özellikle hükmedicileri elinde köküne düşman hale gelen cemiyeti hakka karşı uyandırmaya büyük bir çaba harcadı. Ham yobazla en çok o mücadele etti, kıldığı namazı birtakım fiziksel hareketlere indirgeyen zihniyeti söküp atmaya en büyük önemi o verdi. Böylece Necip Fazıl batılı tahripde kalmıyor, İslam ruhunu inşa da ediyordu.

Anadolu halkı bütün resmî görevlerini terk ederek tüm verimini hakkı diriltmeye adayan bu adamı bağrına bastı. Büyük Doğu Dergisi için, Anadolu'nun farklı köşelerinde insanlar sabah namazıyla birlikte bayi kuyruklarına giriyor, karnını doyurmaya geliri yetmeyen halk 3-5 kuruşluk günlük yevmiyesiyle İslam'ı haykıran bu insanın yanında saf tutmaya çalışıyor ve içerikteki derinliği anlamasa da akın akın onun konferanslarına koşuyordu. İslamiyet'e yapılan muamele karşısında aklını kaybedecek dereceye gelen bir Kayserili gencin vefatından önce Necip Fazıl'ın ismini sayıklamaya başlaması kadar bu bağlanmayı ifade edecek başka bir hadise bulmak zordur. Kaybedilen ruhun kırıntılarını taşıyan Anadolu gençliği Büyük Doğu yanında saf tutmuştu. Her biri geleceğin önde gelen edebiyatçıları, siyasetçileri, akademisyenleri ve kanaat önderleri arasına girecek olan bu gençlerin desteğiyle mücadele sürüyor ve yüksek tirajını kat kat aşan bir nüfuz kudretiyle Büyük Doğu Anadolu'ya ruh üflüyordu. Necip Fazıl, her türlü baskıya rağmen durup dinlenmeden çalışmış ve İslam ruhuna bağlı parlak şahsiyetlerin beslendiği kaynak olmuştu. Onun öğrettikleriyle kendini yetiştirenler de milyonları bulan kitleleri hak davasının çevresinde halkalıyor, mizaç farklılıklarına rağmen aynı hak heyecanını yayıyordu.

Necip Fazıl çağlar boyu söylenmeyenleri kafasında pişirmiş olarak yüksek sesle haykırıyordu. Tanzimatla hızlanan batıya teslimiyetin ancak gevsemeyi arttıracaklarını, hakikat bayraktarı olan Anadolu halkının hak yoldan koparılmaması gerektiğini anlatıyordu. Kendisi doğuyu, batıyı ve İslam'ı en mühim kaynaklarıyla tetkik etmiş, dehasının eleğinden geçirmiş ve İslam çözümünü karşılaştırmalı ve sistemli bir şekilde somut olarak ortaya koymuştu. Anadolu halkının mayasındaki güç dünyanın içinde bulunduğu açmazı çözecek yegane umut kaynağıydı. Dünyanın beklediği inkılap bu topraklardan fıskıracaktı. Bu fikirleri anlatmak adına tüm maişetini feda ederek çıkardığı Büyük Doğu Dergileriyle, onlarca telif eseriyle, edebî açıdan da zirveyi tutan şiir, tiyatro ve hikâyeleriyle gerçek İslam'ı anlattı. Necip Fazıl'ın İslam müdafası genel hükümleri ruhsuz bir dille tekrarlamaktan da, reformist akımın materyalizme mağlup olan batıl diyalektiğinden de farklıydı. Nefs muhasebesini öne çıkarıyor, insanın ve cemiyetin sürekli kendini gözden geçirmesini ve taze bir gayretle daima Allah'ın dininin özüne hizmet yolunda kalmasını öğütüyordu. Onun literatüre kazandırdığı "fikir çilesi" tabiri oldukça mühimdir. Çünkü onun sürekli tavsiye ederek kendi şahsında yaşattığı bu kavram, sahip olunan fikirleri sindirmeyi ve oturmuş, tam bir bilinç ile hareket etmeyi de kapsıyordu. Bu ise idealizmin kapısını açacaktı. Bunlar, tesir sahibi bir aydın tarafından ilk defa söylenen şeylerdi. O güne kadar dünyada ve ahirette kurtulmanın anahtarı olan İslam'a hep ayak bağı olarak bakılmıştı. Bu ise kendi hamurunu tetkik etmeden batıya kapılan aydınların, iki dünyada zelil olmakla sonuçlanacak korkunç bir yanlışlığıydı.

Necip Fazıl yalnızca fikirleriyle değil, kişiliği ve örnek mücadelesiyle de büyük bir uyandırıcı olmuştu. İslam'ın yüreklerde garip kaldığı bir devirde ortaya şahsını koyabilen bir öndere ihtiyaç vardı. Necip Fazıl'ın özgüven sahibi duruşu, bıraktığı soylu izlenim sayesinde yüreklerde garip kalan İslam'ın vakarını da arttırıyordu. Sığ bir bakışın kibir olarak yorumlayacağı bazı tavırlarıyla Necip Fazıl, kaybedilen vakarı bulmaya yardımcı önemli bir rol modeldi. Kendisinin el attığı her dalda

muvaffak olabilmesi de Müslüman neslin özgüven kazanmasında oldukça büyük bir önem taşıyordu. Kaçırıldığı treni kovduğunu söyleyen, Türkiye'nin en büyük iki şairinden biri olduğunu tereddütsüz bilen, mesnetsiz eleştirileri "sinek kondu diye 35'lik topu ateşleyemem" cümlesiyle asil bir tenezzüslük içinde karşılayan etkileyici bir figür elbette ki şahsıyla müdafasını yaptığı İslam'ın prestijini arttırıyor, bükük başını göğe kaldırıyordu.

Necip Fazıl'ın uyandırıcılığındaki kişilik faktörü özgüvenden ibaret de değildi. Onun daima en iyiye talip olan, gündelik hayat saplantısını reddeden ve hükmetmeyi arzulayan tavrı takipçilerini de kuşattı. Bu ruh, hak heyecanını çağların ötesinde bırakan Anadolu halkını mayasındaki şevkle buluşturuyordu. Necip Fazıl fikir öfkesi taşımayan kafaları ve "kim var?" suali sorulduğunda tereddütle etrafına bakınan bir gençliği asla istemedi. Onun idealindeki toplum geçmişiyile hesaplaşan, daima yüreği fokurdayan, hesapsız hareketten ise tamamen uzak duran bir ateş yumağıydı. "Kendimi fikirde, sanatta, şunda bunda, dünyanın en büyük adamı görmek, bilmek, göstermek, bildirmek isterdim; tek, O Kapı'nın köpeğine mahsus derece bilinsin diye" cümlesiyle misyonunu açıklayan Necip Fazıl, bu tutumuyla aslında bütün Anadolu'ya tarihi misyonunu hatırlatıyordu.

Necip Fazıl'ın uğrunda hapislere girdiği, hudutsuz övgüleri bir tarafa ittiği ve maddi/manevi işkencelere katlandığı mücadele başarıya ulaştı. Onun kırk yıllık gayreti sonuçsuz kalmadı. Hak temsilindeki donukluk hem Necip Fazıl'ın, hem de ondan beslenenlerin katkısıyla yerini celadetli bir İslami hassasiyete bırakma yoluna girdi. Bugün bize düşen, bu fikir işçisini iyi anlamak ve meydana getirdiği kırılma noktasını istinat kabul edip Hak istikametinde aşkla ilerlemektir.

Sonuç olarak tarih sahnesini hak ve batılın sürekli devam eden bir çatışma sahası olarak değerlendirebiliriz. Nefsaniyetin temsil ettiği batıl, ilahi iradeyi yansıtan hakkı insan yapısının zaafı sebebiyle çoğu zaman silecek noktaya getirmişse de, Allah peygamberleri, veli kulları ve kişilik sahibi olan diğer kimselerle hakkı devamlı olarak takviye etmiştir. Hakkın diğer bir ismi olan İslam'ı, Osmanlı devleti yüzyıllar boyu güçlendirip müdafa ederken, zamanla bünyede meydana gelen yumuşama hem hakkı zayıflatmış, hem de Anadolu insanının ruhundaki bağlılığı zaafa uğratmıştır. Süreç içerisinde yüzyıllar boyu kötüye giderek ilerleyen bu durum, Anadolu insanını vizyonsuzluk ve cehalete mahkum etmiştir. İnsanımız ideali etrafında teşkil ettiği dünyadan koparak yalnızca günlük hayatını sürdürmek için yaşar hale gelmiştir. Bu da insanı insan yapan manevî kuvvetin gizli bir materyalizm elinde zarar görmesiyle sonuçlanmıştır. Bu gidişatı yarıda kesebilecek bir kırılma noktası Türkiye tarihinin yetiştirdiği belki de en kıymetli fikir adamı olan Necip Fazıl'ın İslam'a kendini adamasıyla ortaya çıkmış, Necip Fazıl'ın tesiriyle Anadolu halkı kendini yücelten idealini hatırlamıştır. Hak-batıl savaşındaki safını vakarla yeniden tutabilmek, Necip Fazıl vesilesiyle Anadolu topraklarına bağışlanan vecd, atılım ruhu ve vizyon sayesinde cemiyet için kısmen mümkün olmuştur. Necip Fazıl'ın açtığı çığırın zaman içinde tamamen muvaffak olması dünya tarihi için yeni bir hakikat çağını açmaya gebedir; çünkü hakkı uzun yıllar yücelten ruh bu cemiyetin vaadettiği istidat içerisinde doğrulmayı hatırlamıştır.

(Nevbahar)